

"LEES IETS!" DE MOGELIJKHEDEN VAN NEDERLANDSE HIPHOP IN DE LEESCULTUUR VAN JONGEREN

AAFJE DE ROEST

SAMENVATTING

Hiphop is tegenwoordig de dominante jeugdcultuur in Nederland. Vooral de Nederlandstalige variant van hiphop is razend populair en weet een massale hoeveelheid jongeren met verschillende achtergronden aan te spreken, anders dan de bibliotheek en 'de literatuur', die er al een tijd maar moeilijk in slagen om jonge lezers te trekken. Om die reden zetten bibliotheken, maar ook andere literaire instituties, hiphop in om jongeren kennis te laten maken met literatuur en hen aan het lezen te krijgen. Hiphop leent zich daar, als kunstig spel met taal dat allerlei literaire elementen in zich draagt, uitstekend voor. In dit artikel verken ik hoe hiphop een brug kan vormen tot literatuur (fictie en non-fictie) en betoog ik dat hiphop een opzichzelfstaand, waardevol onderdeel van de literaire traditie is. Ten slotte bepleit ik de noodzaak van verder onderzoek naar de mogelijkheden van hiphop voor het leesgedrag en de literaire consumptie van Nederlandse jongeren.

1 INLEIDING

"Lees iets!" Zo spreekt schrijver Soortkill (@soortkill) van het Amsterdamse hiphopcollectief Smib regelmatig zijn Instagramvolgers aan. Zijn woordenboek over de jeugdtal *Smibanese* is een hit: het in eigen beheer uitgegeven boek verkocht meerdere drukken uit en wordt intussen met succes uitgegeven bij uitgeverij Pluim. Bovendien heeft het collectief een grote, actieve schare volgers. Redenen voor

de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) om een samenwerking te starten met Soortkill en Smib: de Smibliotheek – met een eigen boekenkast, een digitale schoolkrant, de podcast ‘Leev Takken’, lezingen, debatten en leesclubs.¹ Er is een fysieke variant van te vinden in de OBA aan de Oosterdokskade en binnenkort ook in de OBA Bijlmerplein (beide in Amsterdam). Daar zijn boekenkasten gevuld met zo’n 400 door Smib geselecteerde boeken. In aanvulling op deze ‘derme’ [sterke] boekencollectie richt Smib bovendien een eigen intellectueel platform op: de Smibanese University (met bijbehorend Instagramaccount (@smibanese, 2416 volgers / @smibworldwide 18,9.000 volgers)). Bij de Smibanese University kun je voor 5 euro per keer een lezing bijwonen, over thema’s als ondernemen (met labelbaas Kees de Koning van Top Notch), tijd, mediaframing, gezondheid en sport.

Waar de bibliotheek sinds enkele jaren moeite heeft om jonge abonnees en jonge lezers aan te spreken, en jongeren de laatste jaren überhaupt steeds minder warm lijken te lopen voor lezen (Stalpers, 2020, p. 7-8), lukt het Smib wél om hen te bereiken en ze voor lezen te enthousiasmeren. Volgens Soortkill is Smibs geheim dat zij zelf “hun eigen doelgroep zijn”² en hierdoor goed begrijpen wat jongeren wel of niet interesseert. Via hun Instagramaccount zet Soortkill Smibs *following* bovendien slim in, bijvoorbeeld door om inbreng te vragen over de tijdens de colleges te behandelen onderwerpen, of de voor de Smibliotheek te selecteren boeken. Daardoor sluit de inhoud van het bibliotheekprogramma beter aan op de wensen van jongeren.

In bovenstaande casus vermengt hiphopcultuur zich nadrukkelijk met leescultuur. Het roept de vraag op welke rol hiphop, momenteel de dominante jeugdcultuur in Nederland, kan spelen in het leesgedrag van jongeren. Wat zegt het eigenlijk dat de OBA graag samenwerkt met Smib, dat rapgroep Zo Moeilijk een grotere woordenschat blijkt te hebben dan schrijvers als Harry Mulisch en A.F. Th. van der Heijden³, dat Akwasi wekenlang in de bestsellerlijst stond met zijn poëzie, en dat Ronnie Flex de Popprijs wint omdat hij volgens de jury “tekstueel op eenzame hoogte staat”?⁴ Kan hiphop jongeren aan het lezen krijgen? En hoe gaat dat dan in zijn werk? In dit artikel verken ik aan de hand van de Smibliotheek als casus twee manieren waarop (Nederlandse) hiphop een rol kan spelen in de leescul-

1 De Smibliotheek in Amsterdam is overigens niet de enige plek waar hiphop en de bibliotheek samenkomen. Zo kwamen Karen Bertrams en Fariesh Abdoelrahman met het initiatief ‘Hiphop in je Bieb’ (@hiphopinjeebieb, @hiphopenjeleest), waaraan bibliotheken in Rotterdam, Schiedam, Haarlemmermeer, Hilversum en IJmond-Noord meedoen.

2 *Het kronkelende universum van SMIB*. (z.d.). OBA Huis van Alle Talen.

3 NOS. (2017, 6 april). *Deze rappers kennen meer woorden dan Harry Mulisch*.

4 Geelen, J. (2019, 22 januari). *Ronnie Flex staat tekstueel op eenzame hoogte en durft zich ook nog eens kwetsbaar op te stellen*. De Volkskrant.

tuur en het leesgedrag van jongeren: als een brug *tot* literatuur (fictie/non-fictie) én als een opzichzelfstaande, waardevolle vorm van literatuur.

AFBEELDING 1 | INSTAGRAMPOST SMIBANESER, 14 AUGUSTUS 2020

2 HIPHOP EN LEESCULTUUR

2.1 HIPHOP ALS BRUG TOT LITERATUUR: 'ORGI BOEKEN'

Met hiphop wordt tegenwoordig zowel rapmuziek als de bredere jeugdcultuur (rond 1970 ontstaan in de South Bronx, New York) aangeduid. Zowel Amerikaanse hiphop als de Nederlandstalige variant zijn al jaren populair in Nederland, maar sinds een aantal jaar overheerst die laatste variant qua populariteit. Ter illustratie: in 2018 waren acht van de tien muziekstreams in Nederland Nederlandse hiphop, in 2019 werd de muziek van hiphopartiesten Frenna en Tabitha het meest gestreamd van

alle artiesten in Nederland, meer dan 520 miljoen keer in totaal (De Roest, 2020, p. 36).

Hiphop is van oorsprong een protestcultuur waarin jongeren een vuist maken tegen een maatschappij waarin zij zich onbegrepen voelen. Waar dat in het begin Afro-Amerikaanse en Latino-Amerikaanse jongeren waren, zijn dat inmiddels ook jongeren op andere plekken waar hiphop terecht is gekomen (Keyes, 2004; Osumare, 2001, p. 173). Hiphop is antiautoritair, anti-establishment, tegendraads en rauw, en wordt gekenmerkt door een *bottom-up* manier van denken en werken. Hiphop heeft, kortom, een do-it-yourself-mentaliteit die tegenovergesteld lijkt aan het meer traditionele, georganiseerde, degelijke en klassieke imago van de bibliotheek of de literatuur in haar geheel. Bovendien zijn instituten als de bibliotheek of de literatuur vaak hiërarchischer van aard – met vaste regels en wetten, in tegenstelling tot de ongeschreven regels van hiphop, die ook nog eens steeds worden gebroken en uitgedaagd. Deze eigenschappen lijken op het eerste gezicht te botsen: hiphop en de bibliotheek is daarom wellicht “niet meteen een combinatie die je verwacht”.⁵

Maar eigenlijk is het helemaal niet zo gek om hiphop en literatuur met elkaar te verbinden. Niet alleen omdat hiphop sterk geworteld is in de orale traditie (Pough, 2004, p. 6) en zelf al een kunstig spel met taal is dat allerlei literaire elementen in zich draagt (Bradley, 2009; Dumont, 2012; Kelly, 2013), maar ook omdat het ‘de culture’ – anders dan andere partijen en instituties – lukt om jongeren aan te spreken die anders regelmatig over het hoofd worden gezien of niet bereikt worden. Hiphop zorgt bij hen voor (h)erkenning. Artistiek gezien is hiphop een rijke bron van expressie voor jongeren, met een aansprekende boodschap op een lekkere melodie en op ritmische beats, en met een aantrekkelijk voorkomen in allerlei mediavormen (naast muziek bijvoorbeeld in mode). En maatschappelijk gezien is hiphop in staat om socioculturele en economische verschillen en overeenkomsten tussen jongeren aan te kaarten, en die te overbruggen (vgl. Dimitriadis, 2009; Perry, 2004; Rose, 1994).

In de Verenigde Staten, waar hiphop ontstond, wordt hiphop om deze redenen al langer (meestal in een educatieve context) op een vruchtbare manier ingezet om een brug te slaan tussen stedelijke, hedendaagse jongerencultuur en canonieke, traditionele literatuur – tussen de straat en de bibliotheek, school of academie (Hill, 2009, p. 51; Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 90; Petchauer, 2009, p. 952; Stovall, 2006, p. 585). Hiphop fungeert dan als middel tot het leren kennen van romans, poëzie, het begrijpen van de sociaal-maatschappelijke positie van schrijvers

5 NOS. (2020, 11 februari). *De strijd van de bieb om de puber die niet lezen wil*.

in een eerdere periode via een contemporain perspectief, het aanzetten van lezers tot meer doordachte literaire analyses en het verbeteren van de lees- en schrijfvaardigheid van de lezer (Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 89-90). Pedagogen Ernest Morrell en Jeffrey Duncan-Andrade tonen aan dat jonge lezers door hiphop geactiveerd en geënthousiasmeerd raken voor (in het geval van dit onderzoek, canonieke) literatuur. Omdat jonge lezers via de structuren van hun eigen jeugdcultuur een vertrouwd gevoel krijgen bij lezen, bepleiten de onderzoekers de incorporatie van hiphop in het literatuurcurriculum (ibidem, p. 91).

AFBEELDING 2 | INSTAGRAMPOST SMIBANESER, 19 SEPTEMBER 2019

Morrell en Duncan-Andrade waarschuwen echter wel dat hiphop niet alleen *naast of in vergelijking tot* canonieke teksten een plek in leescultuur moet krijgen (Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 89; Kelly, 2013, p. 51; Dimitriadis, 2009; Seidel, 2011). Die canon bestaat namelijk vooral uit een homogene groep van oude, witte, hoogopgeleide, mannelijke auteurs, en sluit qua representatie verre van aan bij de vanzelfsprekende heterogeniteit van hedendaagse jongeren met diverse etnische, religieuze en sociaaleconomische achtergronden. Als hiphop enkel *naast* de canon wordt gelezen kan de indruk worden gewekt dat hiphop alleen een plek heeft of een kans krijgt in leescultuur als dat mogelijk leidt tot het lezen van ‘meer geaccepteerde’ fictie, en dat die fictie dan toch vooral een plek van een bepaalde groep witte mannen zou moeten blijven. De Smibliotheek ageert vanaf het begin tegen zo’n beeld van literatuur en bevraagt de canon kritisch.

Nadrukkelijk verkondigt Soortkill dat in de Smibliotheek boeken van “verschillende vorm en aard” terechtkomen, “waarvan de meeste vooral níet zijn wat je normaliter in een bibliotheek tegenkomt. Orgi [originele] boeken dus!”⁶ In zijn wekelijkse digitale nieuwsbrief (circa 5000 abonnees) licht Soortkill elke week één boek uit en prijst het aan, geheel in het discours van Smib. Ook spoort hij de lezer actief aan om langs te komen en aan het lezen te slaan: “Ga ook weer is langs de Smibliotheek. Je weet toch, boeken zijn er om te lezen! Niet alleen om over te praten.”⁷ Ga je langs, dan vind je de door Soortkill opgestelde canon van hiphop-literatuur, dat wil zeggen literatuur volgens hiphopprincipes, waarin allerlei bezoekers zich kunnen herkennen. Ook jonge lezers van kleur, die Soortkill graag vaker in de bibliotheek zou willen zien, “*periodt*”.⁸ Het gepresenteerde aanbod is uiteenlopend en gevarieerd en bevat een breed scala aan boeken, van fictie tot non-fictie, van graphic novel tot kookboek en van kinderboek tot biografie. Bovendien is in deze canon een breed, divers palet aan schrijvers en schrijfsters vertegenwoordigd. In de Smibliotheek vind je boeken als *Creativity, Inc* van Ed Catmull, over de oprichting van Pixar Animation Studios (een “good read als je pap [geld] wil maken [verdienen] met je creativiteit”⁹), het inmiddels canonieke *Wij slaven van Suriname* door Anton de Kom, of *The Gospel of Hip-Hop: First Instrument* door de Amerikaanse hiphoplegende KRS-One, waarin je meer kunt lezen over hoe hiphop ‘leven’ haast als een religieuze praktijk kan aandoen (“middels hiphop probeert men de geest op te bouwen”)¹⁰. Andere boeken uit de Smibliotheek zijn het kinderboek

6 SMIB opent SMIBLIOTHEEK met speciale boekenkast en lectures. (2019, 13 september). BALLINNN’.

7 Smibanese Newsletter 16.

8 *Het kronkelende universum van SMIB*. (z.d.). OBA Huis van Alle Talen.

9 Smibanese Newsletter 1.

10 Smibanese Newsletter 18.

Julian is a Mermaid door Jessica Love en de recent uitgekomen editie van *Stimof Strips* van de hand van Darryl Veldman, dat geïnteresseerden wil “educaten op het gebied van de Surinaamse taal, in uitspraak en schrijfvaardigheid”.¹¹ En denk ook aan *De Rockefeller Strategie* van Verne Harnish met slimme marketingtrucs over hoe je je eigen bedrijf op kunt zetten en professionaliseren.

De leescultuur van de Smibliotheek speelt in op belangrijke elementen van hiphop: kennis en de verspreiding daarvan, vanuit het ‘each one, teach one’-principe (kennis delen op een gelijkwaardige manier). Als een rode draad loopt het informatieve en soms zelfs uitgesproken educatieve karakter van de gekozen literatuur door de boekenkast van Soortkill. Ook bij het eraan gelieerde platform, de Smibanese University, draait het voornamelijk om het overbrengen van kennis.¹² Vanzelfsprekend draait het in deze leescultuur om artistieke waarden, het opdoen van verbeeldingsvermogen, de mogelijkheid je te verdiepen in een andere wereld, of in het opdoen van een breder vocabulaire, maar evenzeer of zelfs meer nog om literatuur als een belangrijke poort tot kennis en daarmee ook tot (culturele en sociaaleconomische) vormen van ontwikkeling en emancipatie. Lezen wordt daarmee een manier om cultureel kapitaal¹³ te vergaren, in het bijzonder voor onbevoordeelde Nederlandse jongeren die de mogelijkheden daartoe lange tijd zijn onthouden. Soortkill kan met de Smibliotheek een belangrijke rol spelen in het leven van deze jongeren door hen voor lezen te enthousiasmeren. Hij past daarmee als Nederlands voorbeeld in een langere Amerikaanse traditie van spelers in de hiphopwereld die het als hun missie zagen om met een door hiphop geïnspireerde insteek van literatuur jongeren te helpen een bepaalde kritische geletterdheid te ontwikkelen, die uiteindelijk kan leiden tot een “liberation from oppressive ideologies” (vgl. Lipsitz, 1994, p. 23-48; Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 89).

Om daar echt in te slagen, moet een economische investering én een tijdsinvestering worden gedaan, zoals de OBA en Soortkill met deze samenwerking doen. Zij zetten hun economische, sociale en culturele kapitaal in en nemen de jonge lezers op in hun leescultuur. Dit proces wordt bevorderd doordat de Smibliotheek en Smibanese University als ‘instituties’ ook spelen met de

11 Smibanese Newsletter 19.

12 Inmiddels richten steeds meer andere hiphopartiesten hun eigen “kennisinstituut” op, denk aan Lil’ Kleines “Street University” of Boef en Ali B die tegenwoordig persoonlijke coaching geven op het gebied van liefde, geld en succes.

13 Cultureel kapitaal is een door de socioloog Pierre Bourdieu in zijn essay *The Forms of Capital* (1986) gepresenteerde notie, die hij ziet als de basis van sociale in- en uitsluiting (Bourdieu, 1986; Clay, 2003). Cultureel kapitaal neemt verschillende vormen aan, maar kan goed omschreven worden als een geheel van kennis, vaardigheden en voorzieningen dat over het algemeen van de ene op de andere generatie wordt doorgegeven (Rodríguez, 2009, p. 22). Dit geheel krijgt vorm in onder meer geschreven werk, kunstwerken en monumenten.

verschillende (economische, geïnstitutionaliseerde, culturele en sociale) dimensies van cultureel kapitaal. Soortkill raadt altijd aan om de lokale boekwinkel te supporten als dat in je bereik ligt (“buy iets”), maar zorgt er ook voor dat elk boek dat hij zelf zou willen lezen beschikbaar wordt in de Smibliotheek. Ook creëert hij een community van lezers waarin je te allen tijde kunt vragen of je het van iemand mag lenen. Hierdoor wordt het toegankelijker én aantrekkelijker om te gaan lezen. Maar Soortkill bevraagt het idee van cultureel kapitaal aan sich ook in zijn keuze voor boeken en lezingen rondom de Smibliotheek. Via de keuzes in *zijn* canon bekritiseert hij impliciet het dominante idee waarin cultureel kapitaal voorbehouden is aan “the white middle-class, leaving all other cultures in a deficit for not possessing the same knowledge base” (Lin & Man, 2011, p. 201). De aanwezigheid van hiphop-literatuur in een bibliotheek presenteert een *counter narrative*. Via een breder verhaal wordt een tegenperspectief aan de norm geboden (Delgado & Stefancic, 2017, p. 60), waardoor daar een gesprek over kan ontstaan (vgl. Petchauer, 2009, p. 947). Uiteindelijk kan dat gesprek tot gevolg hebben dat de persoonlijke ervaringen, stemmen en geschiedenissen van jongeren met verschillende achtergronden, in het bijzonder van gemarginaliseerde jongeren, meer op waarde worden geschat, wat tot emancipatie kan leiden (Kincheloe et al., 2000). Hiphopliteratuur wordt dan *zelf* het culturele kapitaal van deze jonge lezers.

2.2 HIPHOP ALS LITERATUUR

Met de Smibliotheek dient hiphop als een *brug tot* originele boeken en tot lezen. Maar in dit artikel wil ik verder gaan. In overeenstemming met Amerikaans onderzoek van Hill (2009), Morrell en Duncan-Andrade (2002, p. 89) en Kelly (2013, p. 55)¹⁴ betoog ik voor de Nederlandse situatie dat jongeren ook al *lezen* en met literatuur in aanraking komen door hiphop te consumeren. Hiphop is een opzichzelfstaand onderdeel van de literaire traditie en van leescultuur en zou op die manier gezien en behandeld moeten worden. Hiphop is creatief, poëtisch, literair, cultureel en maatschappelijk geëngageerd, de teksten zijn rijk aan verbeeldingskracht, metaforiek, en woordspel. In *Book of rhymes. The poetics of hiphop* stelt de Amerikaanse letterkundige Adam Bradley dat hiphop inderdaad poëzie is, maar dat het zo populair is dat men het haast niet als zodanig herkent:

14 En in navolging van het extensieve masteronderzoek van Maurice Dumont uit 2012, waarin hij, onder begeleiding van prof. dr. Geert Buelens, de literariteit van Nederlandse hiphopteksten bepleit. In mijn masterscriptie ‘Buurtvaders’ (ook geschreven onder begeleiding van Buelens) bestudeer ik hiphoplyrics eveneens als literatuur.

After all, rap is for the good times; we play it in our cars, hear it at parties and at clubs.

By contrast, most people associate poetry with hard work; it is something to be studied in school or puzzled over for hidden insights. (Bradley, geciteerd in Dumont 2012).

Juist omdat hiphop literaire kwaliteiten bezit én wijdverbreid is onder jongeren (Kelly, 2013, p. 53), toegankelijk en aantrekkelijk is en dicht bij hun dagelijkse realiteit staat, zie ik het als een vorm van literatuur die daadwerkelijk betekenisvol kan zijn in hun leven.

Opnieuw werd in de Verenigde Staten al veelvuldig onderzoek gedaan naar wat er gebeurt als je hiphop als literatuur aan met name jonge lezers presenteert. Zowel linguïst H. Samy Alim (2011) als pedagoog Brent McKeown toonde via focusgroepen (waarin jongeren gevraagd werd te reflecteren op hun eigen talige praktijken, zoals het gebruik van *slang*) aan dat jongeren aan de hand van hiphop hun vocabulaire leren verbreden en er hun talige vaardigheden mee ontwikkelen (McKeown 2011, p. 87). Via hiphop leren lezers ironie kennen, toon, dictie, en perspectief, maar ook literaire, artistieke elementen, zoals thema's, motief, plot, vertelstijl en de opbouw van personages, zo toonden Morrell en Duncan-Andrade aan na langdurig onderzoek met *classroom units*, waarin gewerkt met presentaties, annotaties, essays en *poetry readings* om het effect van hiphopliteratuur te analyseren (Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 89-91; Pough, 2004, p. 6). Bovendien stimuleren culturele analyses en interpretaties van hiphop als literatuur het kritisch vermogen van lezers. Lyrics met een verzetskarakter kunnen discussies rondom “esteem, power, place, and purpose” aanwakken en lezers stimuleren om hun eigen kennis van stedelijke sociologie of politiek uit te breiden (Morrell & Duncan-Andrade, 2002, p. 90). Zo kunnen lezers kennis opdoen die hen helpt zich uit te spreken tegen traditionele, heersende ideologieën. De erkenning van hiphop als literatuur (bijvoorbeeld in het klaslokaal, of in de bibliotheek) laat jonge lezers van kleur bovendien zien dat “their background and culture are just as relevant and worthy” as “those of the [readers] whose cultural identities are traditionally represented in literature” (Kelly, 2013, p. 53). Daarnaast leren jonge, witte lezers door middel van hiphop kritisch reflecteren op hun eigen, vaak geprivilegieerde positie in de (literaire) cultuur.

Omdat veel hiphopuitingen in de Nederlandse *scene* rechtstreeks gekopieerd zijn van de Amerikaanse situatie, is veel van de theorievorming daarover ook in grote mate toepasbaar op de Nederlandse casus. Mijn hypothese is daarom dat hiphop ook in de Nederlandse leescultuur artistieke en maatschappelijke waarde kan toevoegen. Maar die claim zou voor de Nederlandse situatie nog onderzocht moeten worden, omdat Nederland een specifieke cultuurhistorie heeft die het profiel van hedendaagse jonge lezers beïnvloedt. Nederland heeft een unieke literaire cultuur,

een eigen ontwikkeling van leescultuur, en die eigenheid vraagt om een groter onderzoek naar de Nederlandse situatie.

3 SLOTBESCHOUWING

Dat onderzoek kwam er naar mijn idee lange tijd niet, omdat het idee van hiphop als literatuur nog niet volledig geaccepteerd is in de academische en literaire wereld, maar ook niet altijd in de hiphopscene zelf. Nu dat idee met initiatieven als hiphop in de bibliotheek langzaamaan aan populariteit lijkt te winnen, groeit de behoefte aan kennis van hiphop als literatuur en de waarde daarvan voor de leescultuur en het leesgedrag van jongeren. Mij lijkt het zinnig om een vergelijking te maken tussen de verschillende strategieën waarmee hiphop in de bibliotheek wordt opgenomen en de werkwijzen van de verschillende initiatieven met betrekking tot hiphop en leescultuur. Ook is onderzoek nodig naar de affiniteit en ervaring van jonge lezers met hiphopliteratuur, naar het gebruik van hiphop in het literatuuronderwijs, maar ook naar de mogelijke rol van hiphop in leescultuur buiten de muren van de instituties: thuis. Informatie daarover kan de sleutel vormen tot een helderder leesprofiel van hedendaagse jongeren en tot vruchtbare manieren van leesbevordering.

In de tussentijd kunnen we alvast aan de slag in de praktijk. Onlangs deed Cedric Stalpers in zijn onderzoek naar de leeswereld van jongeren voor Stichting Lezen (2020) aanbevelingen voor leesbevordering die bibliotheken, docenten en lezers kunnen toepassen – ook met de inzet van hiphop(methoden), zo zien we in de hiergenoemde projecten vaak al grotendeels. Zo kan het aanraden van boeken door jongeren onderling aangemoedigd worden, bevordert een nieuwsbrief (zoals die van Soortkill) betrokkenheid (Stalpers, 2020, p. 56), is het zaak om de behoeften van jongeren in beeld te brengen (bijvoorbeeld via Instagramstories), en kan de door Stalpers genoemde selectievrees (ibidem, p. 57) bijvoorbeeld verholpen worden door ‘playlists’ van boeken voor verschillende *moods* samen te stellen, vergelijkbaar met hoe dat op Spotify gebeurt. Tracks en boeken kunnen daarin ook aan elkaar gekoppeld worden: liefhebbers van Jan Wolkers’ ‘Turks fruit’ luisteren dan bijvoorbeeld ook naar Ronnie Flex’ ‘Regen in de tuin’. En docenten: gebruik de lespakketten van HiphopInJeSmoel en Probiblio, bezoek de leesclub van Fariesh in de Rotterdamse bieb, of richt zelf een hiphopgeïnspireerde leesclub op, luister ‘Leev Takken’, volg de @Smibaneser Insta, beluister en analyseer rap*lyrics* met je klas.¹⁵ Dan begin ook ik vast, zet een lekkere track op, en sla een boek uit de Smibibliotheek open.

15 Gebruik daarvoor bijvoorbeeld de opgaven die ik voor de Schrijfakademie ontwikkelde.

LITERATUURLIJST

- BALLINNN' (2019, 13 september). *SMIB opent SMIBLIOTHEEK met speciale boekenkast en lectures*. Geraadpleegd van <http://ballinnn.com/smib-opent-smibliotheek-met-speciale-boekenkast-en-lectures/>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Red.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Westport: Greenwood.
- Bradly, A. (2009). *Book of rhymes: The poetics of hip hop*. New York: BasicCivitas.
- Clay, A. (2003). Keepin' it real. *American Behavioral Scientist*, 46(10), 1346–1358. <https://doi.org/10.1177/0002764203046010005>
- Dimitriadis, M., & Bae-Dimitriadis, M. (2009). *Performing Identity/performing Culture*. New York: Peter Lang.
- Dumont, M. (2012). “als je luistert naar de wolken...” *Een pleidooi voor literair-wetenschappelijke aandacht voor Nederlandse liedteksten*. Ongepubliceerde masterscriptie. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Geelen, J. (2019, 22 januari). Ronnie Flex staat tekstueel op eenzame hoogte en durft zich ook nog eens kwetsbaar op te stellen. *De Volkskrant*. Geraadpleegd van <https://www.probiblio.nl/producten/collectie-collectieadvies/programmering/hiphop-in-je-bieb#:~:text=Hiphopinjebieb%20%2F%20LIVE%20is%20een%20maandelijkse,in%20premi%C3%A8re%20bij%20Bibliotheek%20Rotterdam>.
- Het kronkelende universum van SMIB. (z.d.). *OBA Huis van Alle Talen*. Geraadpleegd van <https://www.huisvanalletalen.nl/verhalen/het-kronkelende-universum-van-smib>
- Hill, M. L., & Ladson-Billings, G. (2009). *Beats, rhymes, and classroom life: Hip-Hop pedagogy and the politics of identity*. New York: Teachers College Press.
- HipHop in je bieb. (z.d.). *ProBiblio*. <https://www.probiblio.nl/producten/collectie-collectieadvies/programmering/hiphop-in-je-biebRedactie>
- Kelly, L. (2013). Hip-Hop literature: The politics, poetics, and power of hip-hop in the English classroom. *The English Journal*, 102(5), 51–56. <http://www.jstor.org/stable/24484092>
- Keyes, C. L. (2004). *Rap music and street consciousness*. Chicago: University of Illinois Press.
- Kincheloe, J. L., Slattery, P., & Steinberg, S. R. (2000). *Contextualizing teaching*. New York: Longman.
- Lin, A. M. Y., & Man, E. Y. F. (2011). Doing-hip-hop in the transformation of youth identities: Social class, habitus, and cultural capital. In C. Higgins (Ed.), *Identity Formation in Globalizing Contexts: Language Learning in the New Millennium* (pp. 201–220). Berlijn: Mouton De Gruyter.

- Lipsitz, G. (1994). History, hip-hop, and the post-colonial politics of sound. In G. Lipsitz, *Dangerous Crossroads: Popular Music, Postmodernism, and the Poetics of Place* (pp. 23–48). London/New York: Verso.
- McKeown, B. (2011). Decoding teacher and student identity with Jay-Z. *English Journal* 101(2), 86–89.
- Morrell, E., & Duncan-Andrade, J. M. R. (2002). Promoting academic literacy with urban youth through engaging hip-hop culture. *The English Journal*, 91(6), 88. <https://doi.org/10.2307/821822>
- NOS (2017, 6 april). Deze rappers kennen meer woorden dan Harry Mulisch. Geraadpleegd van <https://nos.nl/op3/artikel/2166930-deze-rappers-kennen-meer-woorden-dan-harry-mulisch.html>
- NOS (2020, 11 februari). De strijd van de bieb om de puber die niet lezen wil. Geraadpleegd van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2322537-de-strijd-van-de-bieb-om-de-puber-die-niet-lezen-wil.html> Redactie
- Osumare, H. (2001). Beat Streets in the global hood: Connective marginalities of the hip hop globe. *The Journal of American Culture*, 24(1–2), 171–181. https://doi.org/10.1111/j.1537-4726.2001.2401_171.x
- Perry, I. (2004). *Prophets of the hood: Politics and poetics in hip hop*. Durham: Duke University Press.
- Petchauer, E. (2009). Framing and reviewing hip-hop educational research. *Review of Educational Research*, 79(2), 946–978. <https://doi.org/10.3102/0034654308330967>
- Pough, G. D. (2004). *Check it while I Wreck it: Black womanhood, hip-hop culture, and the public sphere*. Chicago: Northeastern University Press.
- Rodríguez, L. F. (2009). Dialoguing, cultural capital, and student engagement: Toward a hip hop pedagogy in the high school and university classroom. *Equity and Excellence in Education*, 42(1), 20–35. <https://doi.org/10.1080/10665680802584023>
- Roest, F. A. de (2017). *Buurtvaders. Een kritische lezing van de performance van represent door vier Nederlandse Hiphopartiesten*. Ongepubliceerde masterscriptie. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Roest, F. A. de. (2020). Niet naar school, maar wel in de boeken. Status quaestionis van hiphopstudies wereldwijd en in Nederland. *Vooy's*, 38(1), 35–46. https://tijdschriftvooy's.nl/wp-content/uploads/2020/08/Vooy's38.1_DeRoest.pdf
- Rose, T. (1994). *Black noise: Rap music and black culture in contemporary America*. Lebanon: University Press of New England.
- Samy Alim, H. (2011). Global Ill-Literacies: Hip hop cultures, youth identities, and the politics of literacy. *Review of Research in Education*, 35(1), 120–46. <https://doi.org/10.3102/0091732X10383208>

Seidel, S. (2011). *Hip hop genius: Remixing high school education*. R&L Education.

Smibanese University Classes. (z.d.). *Openbare Bibliotheek Amsterdam*.

Geraadpleegd van <https://www.oba.nl/nieuws/smibanese-university-classes.html>

Stalpers, C. (2020). *De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen*. Amsterdam:

Stichting Lezen.

Stovall, D. (2006). We can relate: Hip-Hop Culture, critical pedagogy, and the secondary classroom. *Urban Education*, 41(6), 585–602. <https://doi.org/10.1177/0042085906292513>

OVER DE AUTEUR

Aafje de Roest (1993) is neerlandica en letterkundige. In 2017 rondde zij *cum laude* de Research Master Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Utrecht af met haar afstudeeronderzoek ‘Buurtvaders’, over het hiphopfenomeen *represent*: de opvoering van het herhaaldelijk vertellen over het leven op straat en in de buurt, door vier Nederlandse hiphopartiesten. Het onderzoek werd bekroond met de Vliegenthart Scriptieprijs 2017 van de Universiteit Utrecht en de prijs voor Beste masterscriptie 2016-2017 van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. Nu promoveert De Roest aan de Universiteit Leiden op de constructie van culturele identiteit in hedendaagse Nederlandse hiphop. Haar onderzoeksproject wordt gefinancierd vanuit het NWO-fonds ‘Promoties in de Geesteswetenschappen 2019’. Vanaf 2020 is zij een van de Faces of Science, een samenwerking van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en NEMO.